

Ungfågelspridning hos vissa tättingar.

Bo Nielsen

Kvismare fågelstation startade 1991 ett projekt vars syfte är att utforska hur ungfågelspridningen av vissa vasslevande tättingar sker. Preliminärt har projektet givit mycket intressanta resultat beträffande rörsångare och sävsångare.

Introduktion

Ett välkänt men föga utforskat fenomen inom fåglarnas ekologi är den sk ungfågelspridningen, dvs att ungfåglar när de har blivit självständiga rör sig inom ett ganska stort område från födelseplatsen. Detta beteende kan förklaras med att ungfågarna ökar sin kännedom om eventuella framtida häckningsområden och att de förbättrar sin orienteringsförmåga inom närområdet.

Kvismare fågelstation startade 1991 ett projekt för att om möjligt hitta några svar på hur ungfågelspridningen egentligen går till. Frågeställningen vid projektets start var om ungfågarna sprider sig slumpmässigt, dvs de flyttar i en slumpmässig riktning och landar när de har funnit en lämplig miljö. En alternativ frågeställning var om de rör sig habitatvägen dvs de "hoppar" fram genom att flyga korta sträckor genom en mer eller mindre lämplig miljö.

Metod

Ringmärkningen i Kvismaren sker på tre olika lokaler som fångsten alterneras mellan. Två av lokalerna har på senare år varit vid Kvismaresjöarna och en vid Ässön som är belägen ca 9 km norr om Kvismaren ute vid Hjälmaran. Vid udden där ringmärkningen bedrivs finns områden med vass där rörsångare, sävsångare och sävsparv häckar. Trastsångare har fångats vid några tillfällen. År 1991 började fågelstationen bedriva ringmärkning

vid Segersjö, en vassbevuxen vik av Hjälmaran vid Kvismare kanals mynning ca 11 km fågelvägen öster om Kvismaren. Vid Segersjö häckar alla de ovan uppräknade arterna. Både 1991 och 1992 skedde ringmärkningen endast på en lokal vid Kvismaresjöarna, den s k Vallen intill Fågelsjön.

Avståndet mellan Kvismaren och Ässön respektive Kvismaren och Segersjö är ganska lika. Sannolikheten att en ungfågel ringmärkt vid Kvismaren skall kontrolleras vid Segersjö respektive Ässön bör då vara lika stor.

Samtidigt bör det vara en högre sannolikhet att en av de uppräknade vasslevande arterna ska kontrolleras vid Segersjö om de följer habitatvägen. Kvismare kanal har nämligen små vassruggar och annan våtmarksväxtlighet i liten mängd längs hela sitt lopp.

Resultat

Trastsångare och sävsparv

Trastsångaren är relativt ovanlig och speciellt vid Ässön. Det finns endast en kontroll av en trastsångare. En bounge som blev ringmärkt 1992 vid Segersjö kontrollerades i augusti vid Vallen. För sävsparv är fångstförutsättningarna vid Segersjö mycket dåliga, t ex fångades endast 5 exemplar 1992. Det finns ingen mellanlokalskontroll av sävsparv 1991 eller 1992. Det finns dock kontroller mellan Kvismaren och Ässön från tidigare år.

Nyss flygg unge av sävsparv.

Foto: Kent Larsson

Rörsångare och sävsångare

Det finns 4 mellanlokalskontroller av rörsångare och 3 av sävsångare. Tre rörsångare är ringmärkta i Segersjö och senare kontrollerade på Vallen samt ett exemplar ringmärkt på Ässön som kontrollerades senare på Vallen. Sävsångaren uppvisar följande kontroller. Ett exemplar ringmärkt i Segersjö kontrollerades senare på Vallen, ett exemplar i motsatt riktning samt en ringmärkt fågel på Vallen som kontrollerades vid Ässön.

Antalet kontroller i relation till fångsten

Det går att räkna ut den relativa återfångsten genom formeln $p = K / A \times B$. Beteckningen p är andelen kontroller från A till B. K är antalet individer ringmärkta vid A och kontrollerade vid B. A är antalet nymärkningar vid A och B slutligen står för antalet nymärkningar vid B. För att göra summerna hanterliga har jag multiplicerat dem med 1000. Andelen återfångster av sävsångare mellan Kvismaren och Segersjö i båda riktningarna och för båda åren är 0,207. Motsvarande andel mellan Kvismaren och Ässön är 0,018. För rör-

sångaren är andelen mellan Kvismaren och Segersjö 0,024 samt mellan Kvismaren och Ässön 0,002. Det är alltså 11,3 gånger större chans att återfånga en sävsångare mellan Kvismaren och Segersjö än mellan Kvismaren och Ässön. För rörsångare är möjligheten 9,8 gånger större för utbyte mellan Kvismaren och Segersjö än den mellan Kvismaren och Ässön.

Diskussion

Materialet är för litet för att säga något definitivt om någon av arterna. För rörsångare och sävsångare verkar det vara en dominans av kontroller mellan Kvismaren och Segersjö jämfört med Kvismaren och Ässön särskilt när man sätter antalet mellanlokalskontroller i relation till antalet fångade individer av arten på de olika lokalerna. Det verkar som om i varje fall sävsångare och rörsångare i stor utsträckning rör sig habitatvägen. Om vi kan få ett något större material finns det möjlighet i framtiden att säga något mer definitivt och statistiskt testa skillnaderna. Vi kan kanske också bearbeta det stora antalet kontroller mellan olika lokaler inom Kvismaren och få ytterligare synvinklar på detta dåligt kända område.